

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar beträffande pensioner eller understöd att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande proposition (nr 136) och motioner.

Föredragande statsrådet har i propositionen nr 136 berört frågan om grunderna för bestämmande av understödsbeloppen och därvid anfört följande:

I proposition nr 5 till årets riksdag har förslag framlagts angående grunderna för omreglering av vissa enligt äldre grunder utgående tjänstepensioner. Förslaget, som föranletts av 1945 års riksdags i skrivelse nr 464 gjorda hemställan, innebär förutom viss förbättring av pensionerna jämväl teknisk uppräknings av beloppen i samband med övergång från dyrtidstillägg till rörligt tillägg. I nyssnämnda proposition nr 5 har därjämte erinrats, att 1945 års riksdag hemställt om utredning rörande förbättring jämväl av vissa äldre familjepensioner och att beredningen av denna fråga påginge inom finansdepartementet. Huruvida förslag i ämnet skulle kunna framläggas vid innevarande riksdags vårsession vore icke för det dåvarande möjligt att bedöma.

Vad i förevarande proposition föreslås i fråga om understöd till efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. ansluter sig till vad hittills tillämpats i fråga om av riksdagen beviljade understöd till efterlevande. I den mån framdeles i anledning av den pågående utredningen en omreglering kan komma till stånd jämväl av enligt äldre grunder utgående familjepensioner, inberäknat av riksdagen beviljade understöd till efterlevande, torde motsvarande omreglering böra vidtagas i fråga om de i denna proposition avsedda understöden.

Vad föredragande statsrådet sålunda anfört har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

A. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Försvarsdepartementet.

1:o.

Förre ritaren av 2. klass Orion Rantzow Engelhardt Xenofon Tegnéers änka. I motionen I: 5 hemställer herr *Petersson*, »att riksdagen måtte medverka till, att änkefru Hilda Tegnér i Karlskrona beviljas ett årligt understöd under sin återstående livstid».

Av handlingarna inhämtas,

att Tegnér var född den 7 augusti 1868 och avled den 15 mars 1945;

att han innehade anställning vid Karlskrona örlogsvarv såsom daglönare under tiderna 2 juni 1885—31 december 1890 och 1 januari 1891—31 december 1907, såsom månadslönare under tiden 1 januari 1908—30 juni 1928 samt såsom e. o. tjänsteman — ritare av 2. klass — under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929, vid vilken sistnämnda tidpunkt han avgick från sin anställning med förtidspension enligt kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen;

att han vid sin död efterlämnade änkan Hilda Amanda Tegnér, född Svensson den 24 april 1878;

att bouppteckningen efter Tegnér utvisade en behållning av 32 199 kronor;

samt att änkefru Tegnér författningsenligt icke är berättigad till familjepension efter mannen, enär denne avgått från sin extra ordinarie befattning i statens tjänst före ikraftträdandet av 1936 års allmänna familjepensionsreglemente.

I en den 11 maj 1945 dagtecknad skrivelse anhöll *försvarets civila tjänstemannaförbunds Karlskrona-avdelning* hos Kungl. Maj:t, att familjepension måtte tilldelas änkefru Tegnér.

I häröver avgivet utlåtande anförde *försvarets civilförvaltning* följande:

Någon anledning att hos riksdagen utverka särskild pension åt änkefru Tegnér kunde icke anses föreligga. Med hänsyn till storleken av boets behållning ansågo civilförvaltningen sig icke heller kunna tillstyrka, att änkefru Tegnér tillerkändes pension enligt de i bankoutskottets vid 1930 års riksdag utlåtande nr 14 angivna grunderna för beviljande av understöd till efterlevande efter personal i arbetarställning eller med sådan personal i förevarande hänseende närmast jämförliga anställningshavare. Framställningen syntes alltså icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Statskontoret avstyrkte på av civilförvaltningen anförda skäl bifall till framställningen.

Genom beslut den 2 november 1945 fann *Kungl. Maj:t* den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, är änkefru Tegnér icke berättigad att åtnjuta familjepension enligt bestämmelserna i 1936 års allmänna familjepensionsreglemente, enär hennes man avgått från sin extra ordinarie anställning i statens tjänst före ikraftträdandet för försvarsväsendet av nämnda reglemente. Med hänsyn till storleken av behållningen i dödsboet efter Tegnér och då vidare en hos Kungl. Maj:t gjord framställning om beredande av pension åt änkefru Tegnér av Kungl. Maj:t lämnats utan bifall, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka, att änkefru Tegnér genom särskilt riksdagsbeslut skulle tillerkännas en pension av statsmedel.

Utskottet.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 5 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o.

Daglönaren Oskar Vilhelm Rundkrantz' änka. I motionen I: 6 hemställer herr *Petersson*, »att riksdagen måtte medverka till att änkefru Gerda Augusta Rundkrantz i Karlskrona beviljas något årligt understöd under sin återstående livstid».

Av handlingarna inhämtas,

att Rundkrantz avled den 5 juli 1945;

att han innehade anställning som varvsarbetare vid ingenjördepartementet vid Karlskrona örlogsvarv under tiden 24 februari 1909—21 december 1929, vid vilken sistnämnda tidpunkt han avgick från sin anställning med avskedsersättning enligt kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen;

samt att han vid sin död efterlämnade änkan Gerda Augusta Rundkrantz, född Lindstedt den 27 maj 1876 samt fyra barn.

Utskottet får erinra, att frågan om beredande av understöd åt änkefru Rundkrantz är av beskaffenhet att böra prövas av Kungl. Maj:t i enlighet med de av 1930 års riksdag godkända grunderna för handläggning av ärenden om understöd i vissa fall åt efterlevande till personal i statstjänst. Vid sådant förhållande får utskottet hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion I: 6 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.

Skeppsgosseskollärarna Johannes Andersons och Arvid Bernhard Ols-sons änkor. I motionen I: 7 hemställa herrar *Sjödahl* och *Mattsson*, »att riksdagen måtte besluta, att läraränkorna Ingeborg Anderson och Anna Ols-son tillerkännas antingen den pension, som de skulle hava erhållit, om de

ras makar vid omorganisationen av skeppsgosseskolan år 1918 överförts till folkskollärarnas änke- och pupillkassa, eller ock den pension, vilken de skulle hava erhållit, om deras makar förblivit i folkskolans tjänst».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
beträffande Anderson,

att han var född år 1875 och avled den 13 mars 1941;

att han efter år 1898 avlagd folkskollärarexamen tjänstgjort dels såsom folkskollärare under åren 1898—1903, dels såsom lärare vid skeppsgosseskola sedan sistnämnda år, därav såsom förste lärare respektive rektor under omkring 45 terminer, till år 1937, då han enligt beslut av riksdagen i samband med avvecklingen av skeppsgosseinstitutionen från och med den 1 juli 1937 överfördes till allmänna indragningsstaten;

att hans efterlämnade änka Ingeborg Emilia Anderson, född Hansson den 12 juni 1884, vid mannens frånfälle tillerkändes pension från flottans pensionskassa till årligt belopp av 360 kronor med fast tillägg därå å 50 kronor;

samt att nämnda pension efter omräkning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) utgår med ett grundbelopp av 780 kronor årligen, varå utgå procentuellt tillägg samt kristillägg; samt

beträffande Olsson,

att han avled den 13 februari 1939;

att han efter avlagd folkskollärarexamen och tjänstgöring såsom folkskollärare tjänstgjort såsom ordinarie lärare vid skeppsgosseskola från den 1 september 1907 till kort före sin död;

att hans efterlämnade änka Anna Matilda Olsson, född Jonasson den 10 maj 1886, vid mannens frånfälle tillerkändes pension från flottans pensionskassa till årligt belopp av 360 kronor med fast tillägg därå å 50 kronor;

samt att nämnda pension efter omräkning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) utgår med ett grundbelopp av 780 kronor årligen, varå utgå procentuellt tillägg samt kristillägg.

I en den 31 december 1942 dagtecknad skrift anhöllo änkefru Anderson och änkefru Olsson hos Kungl. Maj:t om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av höjning av dem tillkommande änkepensioner intill det belopp, som utginge till vid skeppsgosseskola efter 1918 års omorganisation anställd lärares änka.

Marinförvaltningen anförde i häröver avgivet utlåtande, att då sökandena erhållit pension enligt gällande bestämmelser, ämbetsverket icke funne skäl tillstyrka bifall till framställningen.

Statskontoret anslöt sig till vad marinförvaltningen anförde.

Genom beslut den 9 april 1943 fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava änkorna Anderson och Olsson tillerkänts pensioner i enlighet med de bestämmelser, som varit gällande för deras avlidna män. På grund härav och då en av dem hos Kungl.

Maj:t gjord framställning om förhöjd pension lämnats utan åtgärd, kan utskottet icke tillstyrka bifall till det i motionen väckta yrkandet om att pensionerna skulle beräknas enligt särskilda grunder.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I: 7 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Socialdepartementet.

4:o.

Direktören vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall Olof Sundins änka. I en den 1 mars 1946 dagtecknad proposition nr 136 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att direktören vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall Olof Sundins änka Greta Eugenia Sundin, född Alfthan, må från och med den 1 september 1945 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Sundin innehaft befattning såsom direktör vid den av föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina drivna åkerbrukskolonien Hall under tiden 1922—1928, därvid han åtnjutit kontant avlöning jämte fri bostad med tillhörande trädgård;

att han vid sin död den 25 december 1928 efterlämnade änkan Greta Eugenia Sundin, född Alfthan, vilken är född den 22 juli 1890;

att bouppteckningen efter Sundin utvisade brist;

att änkefru Sundin efter mannens död intill våren 1943, då hon genom sjukdom blev urståndsatt till arbete, förtjänat sitt uppehälle huvudsakligen genom maskinskrivning;

samt att hon enligt ett den 17 juli 1945 utfärdat läkarintyg lider av psykisk depression.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit, hemställer *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

5:o.

Avlidne landsfiskalen Anders Styvéns frånskilda hustru. Under punkten 2 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att avlidne landsfiskalen Anders Styvéns frånskilda hustru Nanny Alexandra Styvén, född Kindvall, må från och med den 1 juli 1945 under sin återstående

livstid, så länge hon förblir ogift, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 016 kronor 40 öre; skolande å pensionen utgå rörliga tilläggsförmåner enligt samma grunder som gälla för den, som åtnjuter pension i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 4 juni 1937, nr 356.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Styvén var född den 7 augusti 1883 och avled den 15 augusti 1939;
 att han år 1912 ingick äktenskap med Nanny Alexandra Kindvall, född den 17 februari 1889;
 att makarna i äktenskapet hade två, numera vuxna söner;
 att äktenskapet upplöstes genom äktenskapsskillnad den 22 december 1930, varvid hustrun berättigades hava vårdnaden om sönerna samt att av mannen uppbära bidrag till sitt och barnens underhåll med 300 kronor för månad;
 att mannen Styvén vid sitt frånfälle var delägare i civilstatens änke- och pupillkassa;
 att mannen Styvén år 1933 ingick nytt äktenskap, vilket upplöstes genom hans död;
 att, sedan hans änka i september 1940 ingått nytt äktenskap, henne tillkommande änkepension upphört att utgå;
 att Alexandra Styvén är medellös och enligt läkarintyg på grund av sjukdom oförmögen att genom kroppsarbete försörja sig;
 samt att sönerna icke äro i stånd att i fortsättningen lämna något större bidrag till moderns försörjning.

Utskottet.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

6:o.

Landshövdingen Ivar Teodor Vennerströms adoptivbarn. I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 218 av herrar *Holmbäck* och *Rainberg* samt den andra inom andra kammaren under nr 128 av herr *Ståhl*, har hemställts, »att riksdagen ville medgiva att till landshövding Vennerströms efterlevande hustru måtte utgå den pension, som skulle ha kommit henne till del, om det adopterade barnet varit makarnas eget».

Av handlingarna inhämtas,
 att Vennerström var född den 8 november 1881 och avled den 13 juni 1945;
 samt att makarna Vennerström enligt beslut av Stockholms rådhusrätt den 21 januari 1937 erhållit rätt att adoptera Astrid Leonor Vennerström, född den 27 november 1935.

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från *statskontoret*, som anfört:

Statskontoret vill erinra, att Kungl. Maj:t i de tidigare fall, då framställning gjorts om pensionsrätt åt adoptivbarn, som adopterats efter det befattningshavaren fyllt 50 år, funnit sig icke kunna bifalla framställningarna. Sålunda har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 april 1940 lämnat en ansökning från landskamreraren E. Huss i sådant syfte utan åtgärd, oavsett att makarna Huss redan innan mannen uppnått 50 års ålder beslutat sig för att adoptera det barn, som avsågs i ansökningen, men att adoptionen dragit ut på tiden på grund av svårigheter i anledning av att barnets moder var finsk undersåte. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 13 mars 1942 och den 28 april 1944 lämnat utan bifall ansökningar från kyrkoherden T. F. Wallenius respektive kyrkoherdeänkan Elisabet Tronelius i enahanda syfte. I utlåtanden över sistnämnda båda fall framhöll statskontoret, att någon pensionsrätt för adoptivbarn överhuvud taget icke förefunnits enligt de vid tidpunkten för respektive adoptioner gällande författningsbestämmelserna (Kungl. Maj:ts förnyade reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa den 17 december 1926 (nr 529) § 21).

Enligt vad för statskontoret tillgängliga handlingar i ärendet angående pensionering av Vennerströms efterlevande utvisa, har ifrågavarande barn adopterats den 21 januari 1937, då Vennerström, som från och med den 1 november 1936 blivit utnämnd till landshövding, i denna egenskap varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Under hand har för ämbetsverket upplysts, att handläggningen av adoptionsärendet, vilket förberetts redan före Vennerströms tillträde av sagda tjänst, fördröjts på grund av omständigheter, över vilka Vennerström icke kunnat råda. Från och med den 1 juli 1937 har Vennerström blivit underkastad 1936 års allmänna familjepensionsreglemente och från och med den 1 juli 1942 1941 års allmänna familjepensionsreglemente. På grund av sagda delaktighet i civilstatens änke- och pupillkassa har Vennerströms efterlevande maka kunnat tillerkännas hel familjepension med 4 020 kronor för år jämte rörligt tillägg och kristillägg, varigenom pensionsförmånerna för närvarande sammanlagt uppgå till 5 266 kronor 20 öre för år.

Vennerström har sålunda vid tiden för adoptionen varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Enligt bestämmelserna för sagda kassa var, i likhet med vad ovan omnämnts i fråga om bestämmelserna för prästerskapets änke- och pupillkassa, pensionsrätt icke tillförsäkrad adoptivbarn. Vid sådant förhållande och då Vennerström vid adoptionen uppnått en ålder, överstigande 50 år, finner sig statskontoret med hänsyn till den av Kungl. Maj:t i de ovannämnda fallen intagna ståndpunkten icke kunna biträda motionsyrkandet.

För den händelse ett bifall till motionerna trots anförda omständigheter skulle anses böra ifrågakomma, lärer anledning saknas att bibehålla ifrågavarande bestämmelse i de statliga familjepensionsreglementena oförändrad. Enligt statskontorets mening bör bestämmelsen i så fall jämkas därhän, att pensionsrätt tillförsäkras adoptivbarn under förutsättning att adoptionen sker senast före det befattningshavaren uppnått 60-årsåldern.

Såsom statskontoret framhållit, var landshövdingen Vennerström vid tidpunkten för omförmälda adoption delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Enligt bestämmelserna för sagda kassa var pensionsrätt icke tillförsäkrad adoptivbarn. Med hänsyn härtill och då Vennerström vid adoptionen uppnått en ålder överstigande 50 år, har statskontoret under hänvisning

Utskottet.

jämväl till av Kungl. Maj:t tillämpad praxis på området icke kunnat biträda det i motionerna väckta yrkandet.

För egen del hyser utskottet den uppfattningen, att stor försiktighet bör iakttagas i fråga om avsteg från gällande bestämmelser om adoptivbarns pensionsrätt. Det vill emellertid synas utskottet, som om i förevarande fall vissa särskilda förhållanden föreligga, som kunna motivera en välvillig behandling utan risk för icke önskvärda konsekvenser. Härvidlag må framhållas, att adoptivbarnet Astrid Leonor är dotter till makarna Vennerströms dotter, vilken avlidit, samt att adoptionsärendet förberetts före Vennerströms utnämning till landshövding. Vidare bör beaktas, att Vennerström under en följd av år verkat i statens tjänst, låt vara i pensionsberättigande befattning först under de senare levnadsåren. Vid angivna förhållanden har utskottet ansett billigt, att Astrid Leonor i familjepensionshänseende försattes i samma ställning, som om hon vore makarna Vennerströms eget barn. Slutligen vill utskottet framhålla, att det föreliggande ärendet får betraktas som ett specialfall, som icke bör föranleda någon ändring i grunderna för adoptivbarns pensionsrätt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 218 och II: 128, må medgiva, att vid beräkning av den landshövdingen Ivar Teodor Vennerströms efterlevande tillkommande familjepensionen adoptivbarnet Astrid Leonor Vennerström skall anses som pensionsberättigat barn.

III. Finansdepartementet.

7:o.

Revisorn hos statens sakrevision Ragnar Halldéns änka och barn. I likalydande motionerna I: 21 av herr *Wistrand* och II: 30 av herr *Törnkvist* hemställas, »att riksdagen måtte medgiva, att revisorn i statens sakrevision Ragnar Halldéns efterlevande må komma i åtnjutande av de familjepensionsförmåner, som skulle hava tillkommit dem, om Halldén vid sitt frånfälle innehåft befattning i lönegraden Eo 26».

Av handlingarna inhämtas,

att Halldén var född den 4 oktober 1906 och omkom vid ångfartyget *Hansas* förolyckande den 24 november 1944;

att han vid olyckstillfället befann sig på tjänsteresa enligt uppdrag av statens sakrevision;

att han innehade ordinarie anställning såsom kammarskrivare i lönegraden A 16 vid tullverket;

att han sedan den 4 maj 1942 åtnjöt tjänstledighet från nämnda befattning för tjänstgöring hos statens krisrevision (från och med år 1944 statens sakrevision);

att han under sin nyssnämnda tjänstgöring var anställd såsom revisor med inplacering i VII (högsta) lönegruppen av de enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 juni 1940 och den 10 december 1943 fastställda löneplanerna med en avlöning, för månad räknat, av 945 kronor för tiden den 4 maj—31 december 1942 och av 995 kronor för tiden från och med den 1 januari 1943, å vilka avlöningsbelopp han hade att vidkännas pensionsavdrag i sin egen-skap av kammarskrivare;

att han vid sitt frånfalle efterlämnade änkan Sonja Berna Maria Halldén, född Svensson den 20 augusti 1909, och sönerna Jan Olof, född den 26 april 1935, Hans Christer, född den 10 januari 1938, samt tvillingarna Mats Birger och Lars Ragnar, födda den 30 juli 1943;

att behållningen i boet utgjorde 13 200 kronor;

samt att Halldéns efterlevande tillerkänts familjepension på grund av den avlidnes anställning såsom kammarskrivare med ett grundbelopp av 3 452 kronor 40 öre för år — därav för änkan ensam 1 644 kronor — vartill kommer ersättning, som enligt riks försäkringsanstaltens beslut jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete tillerkänts de efterlevande med tillhopa 978 kronor 84 öre för år, därav för änkan ensam 91 kronor 32 öre.

I skrivelse den 19 februari 1945 hemställde *statens sakrevision* hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att familjepension till Halldéns efterlevande finge utgå enligt allmänna familjepensionsreglementet, som om Halldén varit tjänsteman i 26 lönegraden av den i civila icke-ordinariereglementet intagna löneplanen.

I häröver avgivet utlåtande förklarade sig *statskontoret* av principiella skäl icke kunna förorda en förhöjning av pensionen till Halldéns efterlevande på grund av hans innehav av befattning hos sakrevisionen men fann sig med hänsyn till att omständigheterna vid Halldéns bortgång vore sådana, att statsverket skäligen borde lämna särskilt understöd till hans efterlevandes uppehälle utöver den författningsenligt utgående pensionen, böra föreslå en årlig tilläggspension å förslagsvis 600 kronor — varå skulle utgå rörligt tilllägg och kristilllägg — till änkefru Halldén så länge hon levde ogift. Därest hon inginge nytt äktenskap eller avlede, innan barnen uppnått sådan ålder, att de ej längre ägde uppbära pension efter fadern, borde enligt statskontorets förslag tilläggspensionen tillkomma då pensionsberättigade barn.

Genom beslut den 9 mars 1945 fann *Kungl. Maj:t* sakrevisionens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I betraktande såväl av de omständigheter, under vilka Halldén omkommit, som av det förhållandet, att enligt vad statens sakrevision i ärendet upplyst Halldén otvivelaktigt skulle ha varit innehavare av pensionsgrundande befattning hos sakrevisionen därest sådan funnits inom revisionen vid tiden för Halldéns anställning därstädes, har utskottet funnit vägande skäl tala för bifall till det förslag, som sakrevisionen framställt och som nu upptagits i motionen. Utskottet får således tillstyrka, att Halldéns efterlevande må kom-

Utskottet.

ma i åtnjutande av den pension, som skulle ha tillkommit dem, därest Halldén vid sin död tillhört lönegraden Eo 26, vilken lönegrad närmast motsvarat den av Halldén innehavda arvodestjänsten.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 21 och II: 30, må medgiva, att revisorn i statens sakrevision Ragnar Halldéns efterlevande må komma i åtnjutande av de familjepensionsförmåner, som skulle hava tillkommit dem, om Halldén vid sitt frånfalle innehaft befattning i lönegraden Eo 26.

IV. Ecklesiastikdepartementet.

8:o.

Förre extra ordinarie läroverksläraren Hans Larsson Nordendorphs änka. Under punkten 3 av förenämnda proposition nr 136 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre extra ordinarie läroverksläraren Hans Larsson Nordendorphs änka Carla Christine Nordendorph, född Muhlig, må från och med den 1 juli 1945 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. upp-bära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Nordendorph var född den 22 juli 1865 och avled den 13 juni 1945;
att han under en tid av 15 år var anställd som lärare vid allmänna läroverk;
att han av 1930 års riksdag tillerkändes en årlig pension å 1 596 kronor;
att han vid sin död efterlämnade änkan Carla Christine Nordendorph, född Muhlig, vilken är född den 12 december 1890;
att bouppteckningen efter Nordendorph utvisade brist;
att änkefru Nordendorph har en vuxen son, som icke äger möjlighet att nämnvärt bidra till hennes försörjning;
samt att hon enligt läkarintyg på grund av sjukdom är urståndsatt att försörja sig genom eget arbete.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

9:o.

Förre föreståndaren för tekniska skolans i Stockholm gipsgjuteri Laurentius Åströms änka. Under punkten 4 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre föreståndaren för tekniska skolans i Stockholm gipsgjuteri Laurentius Åströms änka Maria Cecilia Åström, född Norlin, må från och med den 1 april 1945 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet jämte övriga tillgängliga uppgifter inhämtas, att Åström var född den 2 september 1872 och avled den 26 december 1944;

att han under åren 1894—1937, fränsett ett kortare avbrott, tjänstgjorde vid tekniska skolans i Stockholm gipsgjuteri, till en början såsom gipsgjutare samt från och med den 1 september 1902 såsom underlärare och från och med den 1 oktober 1925 såsom föreståndare;

att han av 1937 års riksdag beviljades pension till ett belopp av 744 kronor för år;

att han vid sitt frånfalle efterlämnade änkan Maria Cecilia Åström, född Norlin, vilken är född den 30 maj 1898;

att bouppteckningen efter Åström utvisade en behållning av 7 683 kronor; samt att änkefru Åström enligt läkarintyg på grund av sjukdom är oförmögen till arbete för framtiden.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

10:o.

Förre förrådsvaktmästaren vid Kungl. teatern Carl Erik Carlssons änka. Under punkten 5 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre förrådsvaktmästaren vid Kungl. teatern Carl Erik Carlssons änka Dina Elise Carlsson, född Wittlock, må från och med den 1 januari 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Carlsson var född den 28 februari 1856 och avled den 30 mars 1940;

att han var anställd vid Kungl. teatern från år 1875 intill utgången av juni 1937, således under en tid av omkring 62 år, varav 57 år med fast anställning;

att han vid avgången från sin tjänst erhöll pension från Kungl. teaterns arbetares pensionskassa med 1 140 kronor för år;

att han vid sin död efterlämnade änkan Dina Elise Carlsson, född Wittlock, vilken är född den 11 november 1873, samt barn i ett tidigare äktenskap;

att bouppteckningen efter Carlsson utvisade en behållning av 866 kronor;

samt att änkefru Carlsson enligt läkarintyg på grund av sjukdom är oförmögen att genom arbete försörja sig.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

11:o.

Förra folkskollärarinnan Gertrud Margareta Magdalena Lindbergs efterlevande make. I motionen II:104 hemställer herr *Jonsson* i Haverö, »att riksdagen må finna skäligt att utan hinder av gällande bestämmelser tillerkänna förre vikarierande folkskolläraren Olov Martin Lindberg efterlevandepension till det belopp, vartill han skulle varit berättigad vid prövning av hans år 1944 avlidna hustrus rätt till pension enligt 1942 års pensionsreglemente».

Av handlingarna inhämtas,

att Gertrud Margareta Magdalena Lindberg var född den 20 juli 1877 och avled den 17 maj 1944;

att hon tjänstgjorde såsom folkskollärarinna från och med den 23 juni 1912 till och med den 31 juli 1937, då hon avgick med pension;

samt att hon vid sin död efterlämnade mannen Olov Martin Lindberg, vilken är född den 8 oktober 1879.

Hos *statens pensionsanstalt* anhöll Lindberg i en den 20 juni 1944 dagtecknad skrift att komma i åtnjutande av familjepension. I skrivelse den 4 juli 1944 meddelade pensionsanstalten Lindberg, att han icke ägde rätt till pension efter sin avlidna hustru, enär hennes rätt till pension prövats enligt bestämmelserna i reglementet för pensionsanstalten av den 31 december 1919, vilket reglemente icke inrymde familjepensionsrätt för änkring.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, är Lindberg icke författningsenligt berättigad till familjepension efter sin avlidna hustru, enär hon i pensionshänseende varit underkastad reglementet för statens pensionsanstalt, vilket reglemente icke inrymmer familjepensionsrätt för änkring. Ett bifall till motionen skulle innebära, att folkskolans familjepensionsreglemente i förevarande fall gäves retroaktiv tillämpning. Av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna finner sig utskottet icke kunna förorda ett dylikt avsteg från de allmänna pensioneringsprinciperna. Utskottet hemställer fördenskull,

att förevarande motion II:104 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

V. Jordbruksdepartementet.

12:o.

Förre lantbruksingenjören Bror Emil Hildebrands änka. Under punkten 6 av förenämnda proposition nr 136 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre lantbruksingenjören Bror Emil Hildebrands änka Helga Hildebrand, född Fredriksson von Heine, må från och med den 1 juni 1945 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hildebrand var född den 22 februari 1856 och avled den 7 juni 1944;

att han antogs till lantbruksstipendiat från och med den 5 maj 1881, utnämndes till lantbruksingenjör den 11 juni 1884 och avgick med pension den 23 februari 1922;

att han icke var delägare i civilstatens änke- och pupillkassa;

att han vid sin död efterlämnade änkan Helga Hildebrand, född Fredriksson von Heine, vilken är född den 2 mars 1876, samt tre vuxna barn, därav två söner och en gift dotter;

att sönerna, av vilka den ene är advokat och den andre brandkapten, hava egna familjer och endast i begränsad utsträckning kunna bidra till kostnaderna för moderns försörjning;

att bouppteckningen efter Hildebrand utvisade brist;

samt att änkefru Hildebrand enligt läkarintyg på grund av sjukdom saknar möjlighet att försörja sig.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

13:o.

Förste assistenten hos lantbruksingenjören i Skaraborgs län Carl Lundins änka. Under punkten 7 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förste assistenten hos lantbruksingenjören i Skaraborgs län Carl Lundins änka Malin Leontina Lundin, född Johansson, må från och med den 1 september 1945 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Lundin var född den 20 september 1893 och avled den 26 augusti 1936;
 att han under tiden 16 maj 1919—30 september 1930 varit förordnad såsom assistent och sedan den 1 oktober 1930 till sin död såsom förste assistent hos lantbruksingenjören i Skaraborgs län;
 att han vid sin död efterlämnade änkan Malin Leontina Lundin, född Johansson, vilken är född den 18 juni 1892, samt en dotter, född år 1926;
 att bouppteckningen efter Lundin utvisade en behållning av 17 675 kronor;
 samt att änkefru Lundin enligt läkarintyg på grund av sjukdom har ned-satt arbetsförmåga.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

14:o.

Förre torvingenjören Lars Jönssons änka och barn. Under punkten 8 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre torvingenjören Lars Jönssons änka Märta Jönsson, född Olsson, samt makarnas minderåriga döttrar Arna Gunnel Larsdotter och Görel Anita må från och med den 1 april 1944 från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära, änkan en årlig pension av 408 kronor under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, samt döttrarna vardera ett årligt uppfostringsbidrag å 384 kronor till och med utgången av det kalenderår, varunder de uppnå 18 års ålder.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Jönsson var född den 5 januari 1880 och avled den 16 mars 1944;
 att han innehaft statliga förordnanden såsom torvassistent och torvingenjör under tiden 1 juli 1907—30 juni 1923 samt varit förordnad att för kommerskollegiets räkning verkställa vissa torvströundersökningar under tidsperioderna 1 juli 1923—30 juni 1924, 15 september—30 oktober 1924 och 21 mars—20 november 1925;
 att han år 1927 anställdes som vägmästare i Torna vägdistrikt, från vilken anställning han den 1 februari 1943 avgick med pension;
 att vägdistriktet icke ombesörjt familjepension åt Jönssons efterlevande;
 att Jönsson under tiden 14 augusti 1941—3 augusti 1943 var av kommerskollegium förordnad att verkställa 68 förrättningar såsom legitimerad torvtekniker, omfattande sammanlagt 377 arbetsdagar;
 att han vid sitt frånfälle efterlämnade änkan Märta Jönsson, född Olsson, som är född år 1901, samt tre barn, av vilka en son är född år 1926, dottern Arna Gunnel Larsdotter den 13 mars 1928 och dottern Görel Anita den 16 mars 1941;

att den yngsta dottern enligt läkarintyg lider av höggradigt medfött hjärtfel och är i behov av särskilt omsorgsfull vård;
samt att bouppteckningen utvisade en brist i boet å över 6 000 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

15:o.

Förste maskinisten Gustaf Hadar Svenssons änka. I motionen I: 93 hemställer herr *Wetter*, »att riksdagen måtte besluta, att änkan Maria Svensson måtte få de pensionsförmåner, som numera fastställts för den tjänst hennes make vid sin död innehade».

Av handlingarna inhämtas,
att Svensson var född 17 oktober 1882 och avled den 13 november 1943;
att han var anställd såsom förste maskinist å statens undersöknings- och bevakningsfartyg för havsfiskets behov (Skagerak) från och med den 21 februari 1913 intill sin död;

att han uppbar arvode å ifrågavarande tjänst med respektive 6 000, 6 500 och 6 900 kronor under de tre sista budgetåren jämte fri kost eller portionsersättning;

att han vid sin död efterlämnade änkan Valborg Maria Svensson, född Ljungberg den 11 juli 1884, samt en ogift son och en gift dotter;

samt att 1944 års riksdag (prop. nr 197, p. 6; bankoutsk. utl. nr 40, p. 10) beviljat änkefru Svensson en årlig pension å 600 kronor, att utgå under hennes återstående livstid, så länge hon förblir änka.

I en den 5 oktober 1945 dagtecknad skrift anhöll änkefru Svensson hos Kungl. Maj:t — under åberopande av att befattningen såsom förste maskinist å sagda fartyg från och med budgetåret 1945/46 förenats med pensionsrätt och placerats i lönegraden Eo 18 — att få komma i åtnjutande av den familjepension, som numera vore gällande för ifrågavarande befattning.

Statskontoret anförde i häröver avgivet utlåtande, att då den omständigheten, att med förenämnda befattning numera följde rätt till tjänste- och familjepension, enligt hittills tillämpade principer icke borde medföra ändring av den henne tillerkända riksdagspensionen, framställningen icke borde föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Genom beslut den 8 mars 1946 fann *Kungl. Maj:t* den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har änkefru Svensson enligt beslut av 1944 års riksdag beviljats en årlig pension av 600 kronor under sin återstående livstid. Det i motionen väckta yrkandet innebär, att änke- *Utskottet.*

fru Svensson skulle berättigas åtnjuta de familjepensionsförmåner, som numera följa med den befattning, hennes avlidne make innehade. En i dylikt syfte av änkefru Svensson hos Kungl. Maj:t gjord framställning har av Kungl. Maj:t nyligen lämnats utan bifall. För egen del finner sig utskottet av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna icke kunna tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 93 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

B. Affärsdrivande verks medel.

I. Telegrafverkets medel.

16:o.

Förre linjearbetaren Gustaf Oskar Palmgrens änka. I motionen II: 168 hemställer fru *Svedberg*, »att riksdagen måtte besluta, att förre linjearbetaren Gustaf Oskar Palmgrens änka, Jenny Maria Palmgren, må från och med den 1 januari 1946 under sin återstående livstid få uppbära en årlig pensin av 484 kronor».

Av handlingarna inhämtas,

att Palmgren var född den 3 november 1872 och avled den 11 december 1944;

att han innehade anställning vid telegrafverket åren 1899—1934, vilket sistnämnda år han avgick med pension;

att han vid sin död efterlämnade änkan Jenny Maria Palmgren, född den 8 februari 1878, samt fyra vuxna barn;

att bouppteckningen efter Palmgren utvisade en behållning av 432 kronor;

samt att änkefru Palmgren, som är sjuklig, icke är författningsenligt berättigad till familjepension.

Utskottet.

Enär den väckta underhållsfrågan är av beskaffenhet att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t i enlighet med de av 1930 års riksdag godkända grunderna för beviljande av understöd till efterlevande efter personal i arbetaranställning m. fl., hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 168 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Trafikmedel.

17:o.

Lokföraren Nicolaus Lambert Nordfors' änka. I motionen I: 76 hemställer herr *Hage*, »att riksdagen måtte giva änkan Olga Alida Nordfors, Piteå, ett årligt understöd med belopp, som kan befinnas lämpligt, att utgå så länge hon lever ogift».

Av handlingarna inhämtas,

att Nordfors var född den 4 juli 1877 och avled den 3 maj 1945;

att han innehade ordinarie anställning vid statens järnvägar den 1 april 1901—den 1 augusti 1937, vid vilken sistnämnda tidpunkt han avgick ur tjänst med pension;

att han den 6 januari 1936 vid en levnadsålder av 58 år ingick äktenskap med Olga Alida Nordfors, född Svärdsudd den 27 augusti 1897;

att bouppteckningen efter Nordfors utvisade en behållning av omkring 10 000 kronor;

samt att änkefru Nordfors icke är författningsenligt berättigad till familjepension.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, är änkefru Nordfors icke författningsenligt berättigad till familjepension, enär äktenskapet mellan makarna Nordfors ingåtts först efter det mannen uppnått 50 års ålder, vilken levnadsålder utgjorde maximigräns för rätt till familjepension enligt det för Nordfors gällande reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa. Med hänsyn till den restriktiva ståndpunkt riksdagen plägat intaga till pensionsfrågor av förevarande art finner sig utskottet icke kunna tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte. Anmärkas må, att möjlighet föreligger för änkefru Nordfors att ansöka om understöd från stiftelsen statsbanepersonalens pensions- och understödsfond.

Utskottet.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 76 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

18:o.

Banarbetaren Johan Albert Erikssons änka. I motionen I: 77 hemställer herr *Hage*, »att riksdagen måtte besluta giva henne ett understöd eller en pension — att utgå per år, så länge hon lever ogift — och avvägd med hänsyn till mannens tjänstgöringstid och arbete i statens tjänst».

Av handlingarna inhämtas,

att Eriksson var född den 5 december 1875 och avled den 21 februari 1939;

att han enligt vissa av arbetskamrater eller arbetsförmän utfärdade intyg efter 18 års ålder innehaft anställningar vid statens järnvägar eller statens järnvägsbyggnader åren 1894—1901, vid fästnings- och kasernbyggnaderna i Boden under tiden 27 november 1901—18 juli 1903, vid statens järnvägar och statens järnvägsbyggnader under åren 1904 och 1905, vid statens järnvägar år 1907, vid Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags kraftstationsbyggnad under tiden 4 juni 1908—23 december 1909 samt vid statens järnvägsbyggnader åren 1910—1913 och under tiden 19 april 1918—10 juni 1919;

att enligt ett av legitimerade läkaren S. Theorin, vilken vårdat Eriksson å garnisonssjukhuset i Boden, den 26 november 1945 utfärdat intyg för Theorin företetts en år 1935 upprättad, sedermera förkommen tjänsteförteckning, enligt vilken Erikssons tjänstetid vid statens järnvägar skulle hava uppgått till 20 år 2 månader;

att Erikssons vederbörligen styrkta anställningstid i statens tjänst uppskattats till allenast åtta år;

att han i anledning av ett honom år 1917 i arbetet övergånet olycksfall (ögonskada) uppbar årlig livränta enligt 1901 års olycksfallsersättningslag med 75 kronor jämte 125 procent förhöjning;

att han jämlikt beslut av 1935 års riksdag (bankoutsk. utl. nr 45, p. 58) tillerkändes en årlig pension till sådant belopp, att densamma jämte honom tillkommande livränta uppgick till 504 kronor;

att han vid sin död efterlämnade änkan Agnes Eriksson, född Broström den 16 juli 1894;

samt att änkefru Eriksson är medellös.

I en den 10 augusti 1939 dagtecknad skrift anhöll änkefru Eriksson hos Kungl. Maj:t att få sig tillerkänd pension.

I häröver avgivet utlåtande avstyrkte *järnvägsstyrelsen* — med förmälan att Eriksson vid sin avgång ur statens tjänst år 1919 icke på grund av ålder eller sjukdom varit oförmögen till arbete — bifall till framställningen dels med hänsyn till att Erikssons styrkta anställningstid varit av jämförelsevis ringa omfattning och dels enär i ärendet blivit upplyst, att äktenskapet mellan makarna Eriksson ingåtts först år 1931.

Statskontoret fann sig i likhet med järnvägsstyrelsen förhindrat tillstyrka, att årlig pension tillerkändes änkefru Eriksson, enär Erikssons styrkta anställningstid i statens tjänst kunde uppskattas till allenast 8 år samt hans avgång från senaste statsanställning vid 43 års ålder icke föranletts av att han därvid på grund av sjukdom varit för framtiden oförmögen till arbete.

Genom beslut den 3 november 1939 fann *Kungl. Maj:t* den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet.

Under åberopande av vad i förevarande ärende förekommit hemställer utskottet,

att förevarande motion I: 77 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

19:0.

Förre förmannen vid statens järnvägsbyggnader Johan Alfred Johanssons änka. I motionen II: 263 hemställa herrar *Lundqvist* och *Mårtensson*, »att riksdagen måtte bevilja änkefru Hilma Johansson en årlig pension till belopp, som kan anses skäligt».

Av handlingarna inhämtas,
att Johansson var född den 29 september 1856 och avled den 4 december 1942;
att han år 1932 avgick med pension från statens järnvägar;
att han vid sin död efterlämnade änkan Hilma Johansson, född Jonsdotter den 11 mars 1871, och en vuxen son;
samt att änkefru Johansson icke är författningsenligt berättigad till familjepension.

Utskottet får erinra, att den väckta underhållsfrågan jämlikt av 1930 års riksdag godkända grunder för beviljande av understöd till efterlevande efter personal i arbetaranställning eller med sådan personal närmast jämförliga anställningshavare är av beskaffenhet att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t. Vid sådant förhållande får utskottet hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion II: 263 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Åkerberg*, *Carlström*, *Leander*, *Edin*, *Lindblom*, *Grym*, *Ljungdahl* och *Johannesson*;
från andra kammaren: herrar *Svedman*, *Paulsen*, *Andersson* i Mumkaljungby, *Sundberg*, *Persson* i Norrby, *Stjärne*, *Fagerholm* och *Gavelin*.